

Ocena książki

„Mammografia - podręcznik zachowania standardów jakości”

American College of Radiology, Committee on Quality Assurance in Mammography

Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2001, 340 stron
ISBN83-200-2488-9

Jest polskim tłumaczeniem książki wydanej przez Amerykańskie Towarzystwo Radiologiczne – ACR – opracowanej przez zespół ekspertów komitetu kontroli jakości w mammografii. Zawarte w tytule sformułowanie „podręcznik zachowania standardów jakości” określa charakter tej zbiorowej publikacji.

Książka składa się z trzech niezależnie opracowanych, ale znakomicie uzupełniających się części – „Dla lekarzy radiologów”, „Dla techników elektroradiologii” i „Dla fizyków medycznych”.

Część „Dla lekarzy radiologów” składa się z 2 szeroko pomyślanych rozdziałów (zatytułowanych część I i II). W pierwszym rozdziale dokładnie określone są obowiązki lekarza radiologa w nadzorze kontroli jakości /QC/ badań, ale również zakres odpowiedzialności za przestrzeganie zasad kontroli jakości i za poziom końcowego wyniku – jakim jest badanie.

Lekarzem radiologiem, odpowiedzialnym za jakość badań, najczęściej jest kierownik pracowni – od jego wykszolenia, postawy, zrozumienia wagi problemu zależy poziom zespołu, a tym samym jakość badania. Drugi rozdział zatytułowany „Ocena zdjęć klinicznych” – ten tytuł niezupełnie odpowiada tematyce rozdziału – jego pierwszy fragment to dokładne i bardzo dobre omówienie pozycji pacjentek i techniki wykonywania zdjęć, przeznaczony w zasadzie głównie dla techników, ale wszystkie podane informacje powinny być znane również lekarzowi.

Druga część rozdziału „Ocena zdjęć klinicznych” jest to właściwie kliniczna ocena błędów technicznych – i takie określenie wydaje się bardziej precyzyjne. Są to doskonale przedstawione i świetnie ilustrowane skutki błędów w wykonywaniu zdjęć. Kolejno omówione etapy wykonywania zdjęć, błędy w ich wykonywaniu oraz ilustracje przedstawiające skutki tych błędów. Jest to wręcz doskonale szkoleniowe omówienie i ma ono ogromne znaczenie praktyczne.

Cała część „Dla lekarzy radiologów” stanowi doskonale omówione procedury, które nadzoruje lekarz i za których jakość odpowiada.

W części „Dla techników elektroradiologii” wyczerpująco omówione są obowiązki technika w procesie kontro-

li jakości. Duży nacisk położono na rolę i odpowiedzialność technika, który na najwcześniejszym etapie wykonywania zdjęć ma największy wpływ na jakość badania.

Dokładnie omówiono procedury kontroli jakości, przyczyny nieprawidłowości wykonywanych badań i metody usuwania przyczyn, a więc poprawy jakości.

Przedstawione są formularze testowe, i omówiona częstość wykonywania poszczególnych procedur kontroli jakości (QC).

Testy kontroli jakości, omówione „krok po kroku”, wydają się mieć ogromne znaczenie praktyczne. Ta część stanowi niewątpliwie „biblię technika” – napisana jasnym, prostym stylem, określająca, jak wysokiej jakości powinna być praca technika.

Część „Dla fizyków medycznych” zamyka całość procesów QC, w których fizyk pełni ważną rolę. Przedstawione testy dla fizyków medycznych wyczerpują wszystkie zagadnienia kontroli jakości, a interpretacja obrazów fantomowych jest opracowana bardzo przejrzysto, umożliwiając jednoznaczną ocenę. W tej części również umieszczone są formularze testowe.

Omówioną książkę oceniam bardzo wysoko, jej przydatność w codziennej pracy zespołu (technik - lekarz radiolog - fizyk medyczny) jest nie do przecenienia. Należy również podkreślić zasługę tłumaczy (Małgorzata Kubasiewicz i Ryszard Kowski), ich ciężką pracę i wysoki poziom tłumaczenia.

Z obowiązku recenzenta muszę tu zwrócić uwagę na drobne potknięcia językowe, takie jak np. „wiązka promieniowania biegnie”!, jest to po prostu określenie kierunku wiązki. Lub np. „delikatna nieostrość” albo coś jest ostre, albo nieostre i to jest istotne.

Ponadto w następnych wydaniach proponowałabym ujednolicenie określeń – np. „szuflada”/”stolik” itp.

Przedstawione uwagi nie umniejszają wartości pracy tłumaczy, a przede wszystkim samego dzieła. Również należy się uznanie wydawnictwu polskiego wydania (PZWL) za techniczny poziom i za system „ruchomych” kart, co bardzo ułatwia korzystanie z książki w codziennej praktyce.

Reasumując uważam, że każda pracownia wykonująca badania mammograficzne powinna być obowiązkowo wyposażona w tę wartościową pozycję.

Następnym krokiem do zachowania kontroli jakości jest szkolenie zespołu pracowników i wyposażenie każdej pracowni w aparaturę niezbędną do stałego prowadzenia kontroli jakości.

W Polsce do chwili obecnej nie ma określonych standardów kontroli jakości. W omawianej książce przedstawione są standardy wg wytycznych ACR. Należy sądzić że standardy, które będą obowiązywały w Polsce, powinny być oparte o programy Unii Europejskiej, różniące się w niewielkim stopniu.

W Polsce nie ma również jasno określonych programów akredytacji pracowni mammograficznych i stawianych im wymagań. (W 1995 r. Pracownia Mammografii Zakładu Radiodiagnostyki Centrum Onkologii Instytutu w Warszawie jako pierwsza w Europie uzyskała akredytację ACR na 3 lata). Uregulowanie tych spraw i ujednolicenie wymagań w skali kraju wydaje się sprawą bardzo pilną.

Prof. dr hab. med. Janina Dziukowa
Warszawa